

DATUM
2025-09-10
ERT DATUM
2025-07-04

DIARIENR
2025/183
ER BETECKNING
Fö2025/01020

En reformerad underrättelseverksamhet (SOU 2025:78)

Statskontoret avgränsar sitt remissvar till i huvudsak de förslag som rör organiseringen och utvärderingen av underrättelseverksamheten.

Statskontoret tillstyrker förslaget att inrätta en ny civil utrikes underrättelsemyndighet

Statskontoret tillstyrker förslaget i avsnitt 9.1 att inrätta en ny civil utrikes underrättelsetjänst och att den delvis tar över uppgifter och förmågor från Militära underrättelse- och säkerhetstjänsten (Must).

Statskontoret delar utredningens bedömning att etablerandet av en fristående civil utrikes underrättelsetjänst respektive en i Försvarsmakten integrerad militär underrättelsetjänst innebär att uppgiftsfördelningen mellan regeringens och överbefälhavarens underrättelsebehov blir tydligare. Regeringen och Regeringskansliet bör kunna få ett mer behovsanpassat underrättelsestöd om den civila utrikes underrättelsetjänsten är organiserad i en fristående myndighet än som en enhet inom Försvarsmakten. Statskontoret har inte gjort någon sammanvägd bedömning av effektivitetsaspekterna av förslaget. Men inrättandet av den föreslagna myndigheten bör kunna leda till ökad effektivitet i form av ökad måluppfyllelse.

Enligt utredningen har Must redan i dag i flera avseenden likheter med en fristående myndighet. Även det talar för att det bör bildas en ny myndighet eftersom det innebär att den formella statusen för den civila utrikes underrättelseverksamheten kommer överensstämma med hur verksamheten fungerar i praktiken. Statskontoret instämmer även i att inrättandet skapar förutsättningar för ökad tydlighet och transparens vad gäller ansvarsförhållanden och styrningen av verksamheten.

Det finns många frågor som behöver utredas vidare innan den nya myndigheten kan inrättas. Statskontoret instämmer därför i utredningens bedömning (avsnitt

9.1.7) att en särskild organisationskommitté bör tillsättas med uppdrag att ta fram mer utarbetade förslag, resursbedömningar, konsekvensbeskrivningar med mera.

Statskontoret instämmer vidare i utredningens bedömning att inrättandet av den föreslagna nya myndigheten och övrig reformering av underrättelseverksamheten bör ske stegvis (avsnitt 8.2.6 och 9.1.7). Som utredningen påpekar kan organisationsförändringar leda till störningar i verksamheten. Det är mycket viktigt att förmågan på området upprätthålls även under reformprocessen.

Statskontoret tillstyrker förslaget att utreda Säkerhetspolisens roll och gränssnitt

Statskontoret tillstyrker förslaget att en utredning bör tillsättas för att utreda hur Säkerhetspolisens roll som nationell säkerhetstjänst ska regleras i lag (avsnitt 9.4). Det framstår som lämpligt att utreda Säkerhetspolisens roll i relation till övriga underrättelsemyndigheter om myndighetsstrukturen på området görs om i enlighet med utredningens förslag. Som utredningen framför bör den föreslagna utredningen ha ett systemperspektiv, och frågan om en ändamålsenlig gränsdragning mellan Säkerhetspolisen och den militära säkerhetstjänsten inom Försvarsmakten bör ingå i uppdraget. Statskontoret framförde redan i samband med ombildandet av Säkerhetspolisen till en fristående myndighet att det finns ”...skäl, bland annat utifrån verksamhetens effektivitet och rättssäkerhetsaspekter, att på sikt göra en översyn av gränssnittet mellan myndigheten och försvarsunderrättelsemyndigheterna”.¹

Statskontoret tillstyrker förslaget om oberoende, regelbunden utvärdering på systemnivå

Statskontoret tillstyrker förslaget att den samlade underrättelseverksamheten regelbundet bör utvärderas på systemnivå av en oberoende instans (kapitel 12).

Eftersom utredningen föreslår att utvärderingen ska ske regelbundet bör den myndighet som ges uppgiften få den inskriven i sin instruktion. Statskontoret noterar att om Myndigheten för totalförsvarsanalys får uppgiften behöver i så fall även 1 § i myndighetens instruktion revideras. Som utredningen påpekar fastställer den paragrafen i dag bland annat att myndigheten inte ska följa upp, analysera och utvärdera den del av totalförsvaret som utgörs av försvarsunderrättelseverksamhet.

Om regeringen väljer att gå vidare med förslaget att inrätta en ny civil utrikes underrättelsetjänst anser Statskontoret även att en lämplig myndighet bör få i uppdrag att utvärdera själva reformen. Statskontoret har tidigare konstaterat att

¹ Statskontoret (2013). *Remittering av betänkandena SOU 2012:77 En tydligare organisation för Säkerhetspolisen och SOU 2012:78 En sammanhållen svensk polis – följdändringar i författning*. Dnr 2012/277–4.

förutsättningarna för att regeringen ska kunna vidta åtgärder för att rätta till eventuella negativa konsekvenser sannolikt ökar om omorganisationen av en verksamhet följs upp och analyseras av en extern aktör.² Statskontoret har under senare år följt upp och utvärderat flera reformer, till exempel omorganiseringen av Polismyndigheten och omregleringen av spelmarknaden, och vår erfarenhet är att regeringen har haft nytta av dessa uppföljningar.³

Behovet av en Underrättelseombudsman behöver utredas vidare

Utredningen föreslår i avsnitt 11.2 att det ska inrättas en särskild Underrättelseombudsman. I betänkandet redogörs dock endast kortfattat för behovet av en Underrättelseombudsman, och de praktiska frågorna kring inrättandet berörs inte. Statskontoret avstyrker därför att regeringen går vidare med förslaget att inrätta en Underrättelseombudsman. Däremot instämmer Statskontoret i bedömningen att inrättandet av en Underrättelseombudsman behöver utredas vidare. Om regeringen väljer att tillsätta en utredning bör första frågan vara att utreda det eventuella behovet av en Underrättelseombudsman. Först därefter bör formerna för en Underrättelseombudsman (organisationsform, ledningsform, et cetera) eventuellt utredas vidare.

Statskontoret tillstyrker förslaget att utreda förutsättningarna för att dela underrättelser mellan olika aktörer

Frågan om hur inhämtad information ska få delas mellan olika myndigheter och andra aktörer är viktig för att underrättelse- och säkerhetsarbetet ska fungera effektivt. Statskontoret tillstyrker därför förslaget att förutsättningarna för att delge och ta emot information mellan underrättelse- och säkerhetstjänsterna och andra myndigheter och aktörer inom totalförsvaret ska utredas vidare (avsnitt 14.6).

Generaldirektör Annelie Roswall Ljunggren har beslutat i detta ärende. Utredningschef Erik Nyberg och utredare Jonas Thelander, föredragande, var närvarande vid den slutliga handläggningen.

Annelie Roswall Ljunggren

Jonas Thelander

² Statskontoret (2010). *När flera blir en – om nyttan med en myndigheter*, s. 9.

³ Statskontoret (2018:18). *Ombildningen till en sammanhållen polismyndighet. Slutrapport* och Statskontoret (2022:5). *Utvärdering av omregleringen av spelmarknaden. Slutrapport*.